

ส่วนที่ 3

ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน

13 ข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ

13.1 งบการเงิน

13.1.1 ชื่อผู้สอบบัญชีสำหรับงบการเงินของบริษัทและงบการเงินรวม

งบการเงินปี 2560

นางกิงกาญจน์ อัครรังสฤษฎ์ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เลขทะเบียน 4496 จาก บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด

งบการเงินปี 2561

นางกิงกาญจน์ อัครรังสฤษฎ์ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เลขทะเบียน 4496 จาก บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด

งบการเงินปี 2562

นางกิงกาญจน์ อัครรังสฤษฎ์ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เลขทะเบียน 4496 จาก บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด

13.1.2 สรุปรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งผู้สอบบัญชีได้ให้ความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข และมีข้อสังเกตดังรายละเอียดดังนี้

ผู้สอบบัญชีได้ให้ความเห็นสำหรับงบการเงินปี 2560 ดังนี้

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินรวมของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย (กลุ่มบริษัท) ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงินรวม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560 งบกำไรขาดทุนรวม งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นรวมและงบกระแสเงินสดรวมสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันและหมายเหตุประกอบงบการเงินรวม รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และได้ตรวจสอบงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) ด้วยเช่นกัน

ข้าพเจ้าเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย และเฉพาะของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

เกณฑ์ในการแสดงความเห็น

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในวรรค ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงิน ในรายงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีความเป็นอิสระจากกลุ่มบริษัทตามข้อกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงิน และข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณอื่น ๆ ตามที่ระบุในข้อกำหนดนั้นด้วย ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้ามิได้แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อกรณีต่อไปนี้แต่อย่างใด

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อต่อไปนี้

1. คดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญ

ก. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 33 บริษัทมีคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าเรื่องค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) กับบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) (“ทีโอที”) โดยบริษัทได้บันทึกค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ในอัตราค่าเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม (Interconnection Charge) ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2549 ถึงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2550 ไว้แล้วในงบการเงินจำนวน 1,973 ล้านบาท และเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2550 บริษัทได้แจ้งยกเลิกข้อตกลงการเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคมเดิมทั้งสองฉบับ (Access Charge) บริษัทจึงมิได้บันทึกค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2550 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2560 ในงบการเงิน เพราะฝ่ายบริหารเห็นว่าภาระที่จะต้องชำระค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ตามข้อตกลงเดิมได้สิ้นสุดลง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันทีโอทียังมิได้เข้าทำสัญญาเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม (Interconnection Charge) กับบริษัท นอกจากนี้ ทีโอทีได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองกลาง เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2554 เรียกร้องให้บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) (“กสท”) และบริษัทร่วมกันชำระค่าเสียหายจากค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ถึงวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 (วันฟ้อง) พร้อมภาษีมูลค่าเพิ่มและดอกเบี้ยรวมเป็นจำนวนประมาณ 113,319 ล้านบาท ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2557 ทีโอทีได้ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องโดยแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนค่าเสียหายจนถึงวันที่ 10 กรกฎาคม 2557 พร้อมภาษีมูลค่าเพิ่มและดอกเบี้ยเป็นจำนวนเงินประมาณ 245,638 ล้านบาท จากความเห็นของที่ปรึกษากฎหมายของบริษัท ผู้บริหารของบริษัทมีความเชื่อมั่นว่าบริษัทไม่มีภาระที่จะต้องชำระค่าเชื่อมโยงโครงข่าย (Access Charge) ตามข้อตกลงเดิมที่ทีโอทีเรียกร้อง เนื่องจากเชื่อว่าข้อตกลงเดิมดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายในปัจจุบัน (ประกาศของ กสทท.) และบริษัทได้มีหนังสือบอกเลิกข้อตกลงเดิมแล้ว ขณะนี้ข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการตามกฎหมาย และคดีฟ้องร้องอยู่ภายใต้กระบวนการพิจารณาตัดสินของศาล ซึ่งผลของข้อพิพาทดังกล่าวยังไม่สามารถระบุได้และขึ้นอยู่กับผลการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

ข. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 34 บริษัทและบริษัทย่อยแห่งหนึ่งมีข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญกับ กสท ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ตอบแทนตามสัญญาให้ดำเนินการให้บริการวิทยุคมนาคมระบบเซลลูลาร์ของบริษัท ขณะนี้ข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวอยู่ภายใต้กระบวนการพิจารณาของศาลและกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการ ผลของข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวยังไม่สามารถระบุได้และขึ้นอยู่กับกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

ค. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 35 บริษัทมีข้อพิพาทกับ กสท เกี่ยวกับเครื่องและอุปกรณ์โทรคมนาคม เนื่องจากบริษัทได้ติดตั้งและเชื่อมต่อเครื่องและอุปกรณ์ย่านความถี่ 2.1 GHz ของบริษัทย่อยบนเครื่องและอุปกรณ์ตามสัญญาสัมปทาน ขณะนี้ข้อพิพาทดังกล่าวอยู่ภายใต้กระบวนการทางอนุญาโตตุลาการ ซึ่งผลของข้อพิพาทดังกล่าวยังไม่สามารถระบุได้และขึ้นอยู่กับกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

2. ความเสี่ยงจากข้อกำหนดและการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโทรคมนาคมที่สำคัญบางประการ

ก. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 36 เรื่อง ความเสี่ยงจากข้อกำหนดและการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโทรคมนาคมที่สำคัญบางประการ บริษัทและบริษัทย่อยมีความเสี่ยงในเรื่องดังกล่าวซึ่งรวมถึงสัญญาสัมปทานกับ กสท ในการดำเนินงานให้บริการวิทยุคมนาคมระบบเซลลูลาร์ในย่านความถี่ 800 MHz และ 1800 MHz จะสิ้นสุดในวันที่ 15 กันยายน 2561 และใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมเคลื่อนที่สากลย่าน 2.1 GHz ของบริษัทย่อยจะสิ้นสุดในวันที่ 6 ธันวาคม 2570 ดังนั้น กระบวนการในการได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ใหม่เพียงพอและมีต้นทุนการได้มาที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการประกอบกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อบริษัทและบริษัทย่อยในการดำเนินธุรกิจในการโทรคมนาคม

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบคือเรื่องต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของข้าพเจ้าในการตรวจสอบงบการเงินสำหรับงวดปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้นำเรื่องเหล่านี้มาพิจารณาในบริบทของการตรวจสอบงบการเงินโดยรวมและในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า ทั้งนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้แสดงความเห็นแยกต่างหากสำหรับเรื่องเหล่านี้

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบที่ได้กล่าวไว้ในวรรค ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงิน ในรายงานของข้าพเจ้า ซึ่งได้รวมความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้ด้วย การปฏิบัติงานของข้าพเจ้าได้รวมวิธีการตรวจสอบที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองต่อการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในงบการเงิน ผลของวิธีการตรวจสอบของข้าพเจ้า ซึ่งได้รวมวิธีการตรวจสอบสำหรับเรื่องเหล่านี้ด้วย ได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินโดยรวม

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ พร้อมวิธีการตรวจสอบสำหรับแต่ละเรื่องมีดังต่อไปนี้

หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญ

ตามที่กล่าวในวรรคข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น เกี่ยวกับคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญและตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 33 ข้อ 34 และ ข้อ 35 บริษัทและบริษัทย่อยแห่งหนึ่งมีคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญดังกล่าว

ขณะนี้ข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามกฎหมาย และคดีฟ้องร้องอยู่ภายใต้กระบวนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งผลของข้อพิพาททางการค้าและคดีฟ้องร้องดังกล่าวยังไม่สามารถระบุได้และขึ้นอยู่กับผลการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในอนาคต ซึ่งรวมถึงความไม่แน่นอนเกี่ยวกับระยะเวลาและจำนวนเงินอันอาจเกิดจากผลของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้า ฝ่ายบริหารจึงจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจอย่างมากในการพิจารณาซึ่งรวมถึงการพิจารณาข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าเพื่อใช้ในการประมาณการหนี้สินจากความเสียหาย เนื่องจากความไม่แน่นอนและความซับซ้อนของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าดังกล่าว จึงได้กำหนดเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ข้าพเจ้าได้สอบถามฝ่ายบริหารของบริษัทและบริษัทย่อยเกี่ยวกับกระบวนการรวบรวม ติดตาม และประเมินผลข้อพิพาทและคดีฟ้องร้องต่าง ๆ ที่สำคัญของบริษัทและบริษัทย่อย และประเมินการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในการประเมินผลของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวโดยทำการตรวจสอบซึ่งรวมถึงวิธีการต่อไปนี้

ก) สอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากฝ่ายบริหารของบริษัทและบริษัทย่อยเกี่ยวกับคดีความและข้อพิพาทที่สำคัญดังกล่าว

- ข) สอบทานหนังสือยืนยันคดีความและข้อพิพาทที่สำคัญจากทนายความภายนอกบริษัทและบริษัทย่อยและประเมินผลของหนังสือยืนยันดังกล่าว สอบถามรายละเอียดความคืบหน้าของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญจากฝ่ายกฎหมายและฝ่ายบริหารของบริษัทและบริษัทย่อย ตลอดจนวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการประเมินและพิจารณาประมาณการหนี้สินจากคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้า รวมถึงสอบทานรายงานความเห็นของที่ปรึกษากฎหมายภายนอกของบริษัทและบริษัทย่อยซึ่งใช้ประกอบการพิจารณาของฝ่ายบริหาร
- ค) ประเมินการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวม

การประเมินการด้อยค่าของสิทธิการใช้อุปกรณ์รอตต์บัตชีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานสนับสนุนการให้บริการโทรคมนาคมระบบเซลลูลาร์

ตามที่กล่าวไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 13 และ 14 การประเมินการด้อยค่าของสิทธิการใช้อุปกรณ์รอตต์บัตชีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานสนับสนุนการให้บริการโทรคมนาคมระบบเซลลูลาร์ของบริษัทและบริษัทย่อยจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจที่สำคัญของฝ่ายบริหารของบริษัทและบริษัทย่อยที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ผลการดำเนินงานในอนาคต การประเมินแผนงานในอนาคตในการจัดการและใช้งานสินทรัพย์ดังกล่าว การดูแลรักษาและการลงทุนในอนาคต และการกำหนดอัตราคิดลดและสมมติฐานที่สำคัญ ดังนั้นจึงมีความไม่แน่นอนของประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตซึ่งใช้ในการประเมินการด้อยค่าของสิทธิการใช้อุปกรณ์รอตต์บัตชีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานสนับสนุนการให้บริการโทรคมนาคมระบบเซลลูลาร์

ข้าพเจ้าได้ประเมินการพิจารณาการด้อยค่าของสิทธิการใช้อุปกรณ์รอตต์บัตชีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานสนับสนุนการให้บริการโทรคมนาคมระบบเซลลูลาร์ของฝ่ายบริหาร โดยประเมินการกำหนดหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดและแบบจำลองทางการเงินที่ฝ่ายบริหารของบริษัทและบริษัทย่อยเลือกใช้โดยการทำความเข้าใจกระบวนการพิจารณาของฝ่ายบริหารว่าสอดคล้องตามลักษณะการให้ประโยชน์และคาดการณ์การให้ประโยชน์ในอนาคตของสินทรัพย์หรือไม่ ตลอดจนการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญภายในในการทำ ความเข้าใจและประเมินในเรื่องดังต่อไปนี้

- ก) สมมติฐานที่ใช้ในการจัดทำแผนและคาดการณ์กระแสเงินสดในอนาคตของบริษัทและบริษัทย่อย โดยการทำ ความเข้าใจกระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตดังกล่าว เปรียบเทียบสมมติฐานดังกล่าวกับแหล่งข้อมูลภายนอกที่มีและข้อมูลภายในที่บริษัทและบริษัทย่อยมีสอบทานประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตดังกล่าวกับข้อมูลการประมาณการที่ได้รับการอนุมัติจากฝ่ายบริหารและแผนงานธุรกิจของบริษัทและบริษัทย่อย และพิจารณาความแม่นยำของประมาณการกระแสเงินสดในอดีตกับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง
- ข) อัตราคิดลด โดยเปรียบเทียบกับต้นทุนถ่วงเฉลี่ยของเงินทุนของบริษัท และเปรียบเทียบกับต้นทุนถ่วงเฉลี่ยของเงินทุนของบริษัทอื่นในอุตสาหกรรม
- ค) สมมติฐานและวิธีการที่ฝ่ายบริหารของบริษัทและบริษัทย่อยใช้ในการคำนวณมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของสินทรัพย์

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าได้ประเมินการเปิดเผยข้อมูลของผู้บริหารของบริษัทและบริษัทย่อยเกี่ยวกับการประเมินการด้อยค่าของสิทธิการใช้อุปกรณ์รอตต์บัญชีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานสนับสนุนการให้บริการโทรคมนาคมระบบเซลลูลาร์

การรับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 4.1 นโยบายการบัญชีของการรับรู้รายได้ บริษัทและบริษัทย่อยมีโครงสร้างการกำหนดราคาและเงื่อนไขการเรียกเก็บค่าบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้บริการ และมีจำนวนรายการการให้บริการที่มีนัยสำคัญ สถานการณ์การแข่งขันในอุตสาหกรรมโทรคมนาคมไร้สายที่มากขึ้น ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงพิจารณาเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในเรื่องมูลค่าและเวลาในการรับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

ข้าพเจ้าได้ทำการตรวจสอบซึ่งรวมถึงการประเมินนโยบายการบัญชีของบริษัทและบริษัทย่อยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ การประเมินความมีประสิทธิภาพของการควบคุมทั่วไปของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมและการประเมินความมีประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในของบริษัทและบริษัทย่อยที่เกี่ยวข้องกับวงจรรายได้ค่าบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่และเวลาที่เหมาะสมของการบันทึกรายได้ค่าบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ สุ่มตรวจสอบเอกสารประกอบการรายการรายได้ที่เกิดขึ้นในระหว่างปีและช่วงใกล้สิ้นปี วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลบัญชีรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบแยกย่อย และตรวจสอบรายการบันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับบัญชีรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่บันทึกผ่านใบสำคัญทั่วไป

ผู้สอบบัญชีได้ให้ความเห็นสำหรับงบการเงินปี 2561 ดังนี้

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินรวมของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย (กลุ่มบริษัท) ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงินรวม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 งบกำไรขาดทุนรวม งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นรวมและงบกระแสเงินสดรวมสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันและหมายเหตุประกอบงบการเงินรวม รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และได้ตรวจสอบงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) ด้วยเช่นกัน

ข้าพเจ้าเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย และเฉพาะของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

เกณฑ์ในการแสดงความเห็น

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในวรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงินในรายงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีความเป็นอิสระจากกลุ่มบริษัทตามข้อกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงิน และข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณอื่นๆ ตามที่ระบุในข้อกำหนดนั้นด้วย ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้ามิได้แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อกรณีต่อไปนี้แต่อย่างใด

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อต่อไปนี้

1. คดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญ

ก. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 33 บริษัทฯมีคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าเรื่องค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) กับบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) (“ทีโอที”) โดยบริษัทฯได้บันทึกค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ในอัตราค่าเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม (Interconnection Charge) ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2549 ถึงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2550 ไปแล้วในงบการเงินจำนวน 1,973 ล้านบาท และเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2550 บริษัทฯได้แจ้งยกเลิกข้อตกลงการเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคมเดิมทั้งสองฉบับ (Access Charge) บริษัทฯจึงมิได้บันทึกค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2550 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2561 ในงบการเงิน เพราะฝ่ายบริหารเห็นว่าภาระที่จะต้องชำระค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ตามข้อตกลงเดิมได้สิ้นสุดลง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันทีโอทียังมิได้เข้าทำสัญญาเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม (Interconnection Charge) กับบริษัทฯ นอกจากนี้ ทีโอทีได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองกลาง เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2554 เรียกร้องให้บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) (“กสท”) และบริษัทฯ ร่วมกันชำระค่าเสียหายจากค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ถึงวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 (วันฟ้อง) พร้อมภาษีมูลค่าเพิ่มและดอกเบี้ยรวมเป็นจำนวนประมาณ 113,319 ล้านบาท ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2557 ทีโอทีได้ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องโดยแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนค่าเสียหายจนถึงวันที่ 10 กรกฎาคม 2557 พร้อมภาษีมูลค่าเพิ่มและดอกเบี้ยเป็นจำนวนเงินประมาณ 245,638 ล้านบาท จากความเห็นของที่ปรึกษากฎหมายของบริษัทฯ ผู้บริหารของบริษัทฯมีความเชื่อมั่นว่าบริษัทฯไม่มีภาระที่จะต้องชำระค่าเชื่อมโยงโครงข่าย (Access Charge) ตามข้อตกลงเดิมที่ทีโอทีเรียกร้อง เนื่องจากเชื่อว่าข้อตกลงเดิมดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายในปัจจุบัน (ประกาศของกสทฯ) และบริษัทฯได้มีหนังสือบอกเลิกข้อตกลงเดิมแล้ว ขณะนี้ข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามกฎหมาย และคดีฟ้องร้องอยู่ภายใต้กระบวนการพิจารณาตัดสินของศาล ซึ่งผลของข้อพิพาทดังกล่าวยังไม่สามารถระบุได้และขึ้นอยู่กับผลการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

ข. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 35 บริษัทฯมีข้อพิพาทเกี่ยวกับการชำระผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติม (ภาษีสรรพสามิต) ตามสัญญาสัมปทานและข้อพิพาทเกี่ยวกับการคิดผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติมจากรายได้ค่าเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมที่บริษัทฯได้รับจากผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมบางรายที่เข้ามาใช้โครงข่ายโทรคมนาคมของบริษัทฯ หลังประกาศ กทช. ว่าด้วยการเชื่อมต่อโครงข่ายมีผลใช้บังคับ กับ กสท และคดีฟ้องร้องอื่นๆ ขณะนี้ข้อพิพาทและคดีต่างๆ ดังกล่าวอยู่ภายใต้กระบวนการทางอนุญาโตตุลาการและศาล ซึ่งผลของข้อพิพาทและคดีต่างๆ ดังกล่าวยังไม่สามารถระบุได้และขึ้นอยู่กับกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

2. ความเสี่ยงจากข้อกำหนดและการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโทรคมนาคมที่สำคัญ

ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 36 บริษัทฯและบริษัทย่อยมีความเสี่ยงจากข้อกำหนดและการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโทรคมนาคมที่สำคัญบางประการ รวมถึงการดำเนินการภายใต้

ใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ที่มีต้นทุนการได้มาที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการประกอบกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่มีความสำคัญอย่างมากต่อกลุ่มบริษัทในการดำเนินธุรกิจในการโทรคมนาคมในปัจจุบัน

3. คดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่อยู่ภายใต้สัญญาฉบับข้อพิพาท

- ก. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 34.1 บริษัทฯ และบริษัท ดีแทค ไตรเนต จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทย่อย (“ดีแทค ไตรเนต”) ได้ลงนามในสัญญาฉบับข้อพิพาทและให้บริการเกี่ยวกับเสาโทรคมนาคมกับ กสท โดยตกลงที่จะรับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์ในเสาโทรคมนาคมทั้งหมดระหว่างบริษัทฯ และ กสท และให้ดีแทค ไตรเนต ได้ให้บริการพื้นที่เสาโทรคมนาคมเหล่านั้นเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจต่อไป โดยข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนี้ได้รับการยุติกระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความและได้รับการถอนอุทธรณ์คำพิพากษาและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ
- ข. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 34.2 กสท บริษัทฯ และ ดีแทค ไตรเนต ได้เข้าลงนามในสัญญาฉบับข้อพิพาทโดยมีผลเป็นการยุติข้อพิพาทที่มีอยู่ระหว่างบริษัทฯ และ กสท. เป็นส่วนใหญ่ซึ่งรวมถึงข้อพิพาทที่เป็นคดีความแล้ว และข้อพิพาทหรือข้อเรียกร้องที่ กสท อาจเรียกร้องต่อบริษัทฯ ในอนาคตภายใต้สัญญาสัมปทานแต่ไม่รวมถึงข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการชำระผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติม (ภาษีสรรพสามิต) ตามสัญญาสัมปทาน และข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการคิดผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติมจากรายได้ค่าเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมที่บริษัทฯ ได้รับจากผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมบางรายที่เข้ามาใช้โครงข่ายโทรคมนาคมของบริษัทฯ หลังประกาศ กทช. ว่าด้วยการเชื่อมต่อโครงข่ายมีผลใช้บังคับ สัญญาฉบับข้อพิพาทนี้มีผลผูกพันต่อคู่สัญญาตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้และจะมีผลเป็นการระงับข้อพิพาทต่อไปก็ต่อเมื่อบริษัทฯ ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ แล้ว ทั้งนี้ บริษัทฯ ได้บันทึกค่าตอบแทนเพื่อการระงับข้อพิพาทดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น 9,510 ล้านบาท ตามที่ระบุในสัญญาในงบกำไรขาดทุนแล้ว

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบคือเรื่องต่างๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของข้าพเจ้าในการตรวจสอบงบการเงินสำหรับงวดปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้นำเรื่องเหล่านี้มาพิจารณาในบริบทของการตรวจสอบงบการเงินโดยรวมและการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า ทั้งนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้แสดงความเห็นแยกต่างหากสำหรับเรื่องเหล่านี้

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบที่ได้กล่าวไว้ในวรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงินในรายงานของข้าพเจ้า ซึ่งได้รวมความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ด้วย การปฏิบัติงานของข้าพเจ้าได้รวมวิธีการตรวจสอบที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองต่อการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในงบการเงิน ผลของวิธีการตรวจสอบของข้าพเจ้า ซึ่งได้รวมวิธีการตรวจสอบสำหรับเรื่องเหล่านี้ด้วย ได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินโดยรวม

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ พร้อมวิธีการตรวจสอบสำหรับแต่ละเรื่องมีดังต่อไปนี้

หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญ

ตามที่กล่าวในวรรคข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น เกี่ยวกับคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญและตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 33 และ ข้อ 35 บริษัทฯ มีคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญดังกล่าว

ขณะนี้ข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามกฎหมาย และคดีฟ้องร้องอยู่ภายใต้กระบวนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งผลของข้อพิพาททางการค้าและคดีฟ้องร้องดังกล่าวยังไม่สามารถระบุได้และขึ้นอยู่กับผลการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในอนาคต ซึ่งรวมถึงความไม่แน่นอนเกี่ยวกับระยะเวลา และจำนวนเงินอันอาจเกิดจากผลของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้า ฝ่ายบริหารจึงจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจอย่างมากในการพิจารณาซึ่งรวมถึงการพิจารณาข้อกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าเพื่อใช้ในการประมาณการหนี้สินจากความเสียหาย เนื่องจากความไม่แน่นอนและความซับซ้อนของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าดังกล่าว จึงได้กำหนดเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ข้าพเจ้าได้สอบถามฝ่ายบริหารเกี่ยวกับกระบวนการรวบรวม ติดตาม และประเมินผลข้อพิพาทและคดีฟ้องร้องต่างๆที่สำคัญของบริษัทฯ และประเมินการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในการประเมินผลของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวโดยทำการตรวจสอบซึ่งรวมถึงวิธีการต่อไปนี้

- ก. สอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากฝ่ายบริหารของบริษัทฯ เกี่ยวกับคดีความและข้อพิพาทที่สำคัญดังกล่าว
- ข. สอบทานหนังสือยืนยันคดีความและข้อพิพาทที่สำคัญจากทนายความภายนอกบริษัทฯ และประเมินผลของหนังสือยืนยันดังกล่าว สอบถามรายละเอียดความคืบหน้าของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญจากฝ่ายกฎหมายและฝ่ายบริหารของบริษัทฯ ตลอดจนวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการประเมินและพิจารณาประมาณการหนี้สินจากคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้า รวมถึงสอบทานรายงานความเห็นของที่ปรึกษากฎหมายภายนอกของบริษัทฯ ซึ่งใช้ประกอบการพิจารณาของฝ่ายบริหาร
- ค. ประเมินการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวม

การประเมินการด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อการให้บริการโทรคมนาคมเคลื่อนที่

ตามที่กล่าวไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 13 การประเมินการด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อการให้บริการโทรคมนาคมเคลื่อนที่ของบริษัทฯ และบริษัทย่อยจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจที่สำคัญของฝ่ายบริหารของบริษัทฯ และบริษัทย่อยที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ผลการดำเนินงานในอนาคต การประเมินแผนงานในอนาคตในการจัดการและการใช้งานสินทรัพย์ดังกล่าว การดูแลรักษาและการลงทุนในอนาคต และการกำหนดอัตราคิดลดและสมมติฐานที่สำคัญ ดังนั้นจึงมีความไม่แน่นอนของประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตซึ่งใช้ในการประเมินการด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อการให้บริการโทรคมนาคมเคลื่อนที่

ข้าพเจ้าได้ประเมินการพิจารณาการด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อการให้บริการโทรคมนาคมเคลื่อนที่ของฝ่ายบริหาร โดยประเมินการกำหนดหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดและแบบจำลองทางการเงินที่ฝ่ายบริหารของบริษัทฯ และบริษัทย่อยเลือกใช้โดยการทำความเข้าใจกระบวนการพิจารณาของฝ่ายบริหารว่าสอดคล้องตามลักษณะการให้ประโยชน์และคาดการณ์การให้ประโยชน์ในอนาคตของสินทรัพย์หรือไม่ ตลอดจนการทำความเข้าใจและประเมินในเรื่องดังต่อไปนี้

- ก. สมมติฐานที่ใช้ในการจัดทำแผนและคาดการณ์กระแสเงินสดในอนาคตของบริษัทฯ และบริษัทย่อย โดยการทำ ความเข้าใจกระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตดังกล่าว เปรียบเทียบสมมติฐานดังกล่าวกับแหล่งข้อมูลภายนอกที่มีและข้อมูลภายในที่บริษัทฯ และบริษัทย่อยมี สอบทานประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตดังกล่าวกับข้อมูลการประมาณการที่ได้รับการอนุมัติจาก

ฝ่ายบริหารและแผนงานธุรกิจของบริษัทฯและบริษัทย่อย และพิจารณาความแม่นยำของประมาณการกระแสเงินสดในอดีตกับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง

- ข. อัตราคิดลด โดยเปรียบเทียบต้นทุนถัวเฉลี่ยของเงินทุนของบริษัทฯและบริษัทย่อย และเปรียบเทียบกับต้นทุนถัวเฉลี่ยของเงินทุนของบริษัทอื่นในอุตสาหกรรม
- ค. สมมติฐานและวิธีการที่ฝ่ายบริหารของบริษัทฯและบริษัทย่อยใช้ในการคำนวณหามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของสินทรัพย์

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าได้ประเมินการเปิดเผยข้อมูลของผู้บริหารของบริษัทฯและบริษัทย่อยเกี่ยวกับการประเมินการด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อการให้บริการโทรคมนาคมเคลื่อนที่

การรับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 4.1 นโยบายการบัญชีของการรับรู้รายได้ บริษัทฯและบริษัทย่อยมีโครงสร้างการกำหนดราคาและเงื่อนไขการเรียกเก็บค่าบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้บริการ และมีจำนวนรายการการให้บริการที่มีนัยสำคัญ สถานการณ์การแข่งขันในอุตสาหกรรมโทรคมนาคมเคลื่อนที่ที่มากขึ้น ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงพิจารณาเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในเรื่องมูลค่าและเวลาในการรับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

ข้าพเจ้าได้ทำการตรวจสอบซึ่งรวมถึงการประเมินนโยบายการบัญชีของบริษัทฯและบริษัทย่อยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ การประเมินความมีประสิทธิภาพของการควบคุมทั่วไปของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมและการประเมินความมีประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในของบริษัทฯและบริษัทย่อยที่เกี่ยวข้องกับวงจรรายได้ค่าบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่และเวลาที่เหมาะสมของการบันทึกรายได้ค่าบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ สุ่มตรวจสอบเอกสารประกอบรายการรายได้ที่เกิดขึ้นในระหว่างปีและช่วงใกล้เคียงปี วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลบัญชีรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบแยกย่อย และตรวจสอบรายการบันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับบัญชีรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่บันทึกผ่านใบสำคัญทั่วไป

ผู้สอบบัญชีได้ให้ความเห็นสำหรับงบการเงินปี 2562 ดังนี้

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินรวมของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย (กลุ่มบริษัท) ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงินรวม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 งบกำไรขาดทุนรวม งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นรวมและงบกระแสเงินสดรวมสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน และหมายเหตุประกอบงบการเงินรวม รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ และได้ตรวจสอบงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) ด้วยเช่นกัน

ข้าพเจ้าเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย และเฉพาะของบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

เกณฑ์ในการแสดงความเห็น

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในวรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงินในรายงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีความเป็นอิสระจากกลุ่มบริษัทตามข้อกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชีในส่วนที่

เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการเงิน และข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณอื่นๆ ตามที่ระบุในข้อกำหนดนั้นด้วย ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้ามิได้แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อกรณีต่อไปนี้แต่อย่างใด

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อต่อไปนี้

1. คดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญ

ก. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 36 บริษัทมีคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าเรื่องค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) กับบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ("ทีโอที") โดยบริษัทฯ ได้บันทึกค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ในอัตราค่าเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม (Interconnection Charge) ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2549 ถึงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2550 ไว้แล้วในงบการเงินจำนวน 1,973 ล้านบาท และบริษัทมิได้บันทึกค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2550 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2562 ในงบการเงิน เพราะฝ่ายบริหารเห็นว่าบริษัทฯ ไม่มีภาระที่จะต้องชำระค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคมในอัตราค่าเชื่อมโยงโครงข่าย (Access Charge) ที่ระบุในข้อตกลงเดิมทั้งสองฉบับ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันทีโอทียังมิได้เข้าทำสัญญาเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม (Interconnection Charge) กับบริษัทฯ นอกจากนี้ ทีโอทีได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองกลาง เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2554 เรียกร้องให้บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ("กสท") และบริษัทฯ ร่วมกันชำระค่าเสียหายจากค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคม (Access Charge) ถึงวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 (วันฟ้อง) พร้อมภาษีมูลค่าเพิ่มและดอกเบี้ย รวมเป็นจำนวนประมาณ 113,319 ล้านบาท ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2557 ทีโอทีได้ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องโดยแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนค่าเสียหายจนถึงวันที่ 10 กรกฎาคม 2557 พร้อมภาษีมูลค่าเพิ่มและดอกเบี้ยเป็นจำนวนเงินประมาณ 245,638 ล้านบาท ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2562 ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษายกฟ้องข้อเรียกร้องของทีโอที เนื่องจากเห็นว่าหลักเกณฑ์การคิดค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคมขัดต่อประกาศของ กทช. ว่าด้วยการใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 โดยผู้ประกอบการโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องจะต้องไปดำเนินการเกี่ยวกับการคิดคำนวณค่าตอบแทนการใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมตามขั้นตอนที่ระบุในประกาศดังกล่าวแทน ทั้งนี้ ทีโอที ไม่ได้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครองกลางภายในระยะเวลาที่กำหนด คดีดังกล่าวจึงถึงที่สุดแล้วตามที่ศาลปกครองกลางมีหนังสือลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2562 ปัจจุบันบริษัทฯ และทีโอทีอยู่ระหว่างการเจรจาเกี่ยวกับการคิดค่าตอบแทนการใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมตามประกาศ กทช. ดังกล่าว

จากความเห็นของที่ปรึกษากฎหมายของบริษัทฯ ผู้บริหารของบริษัทฯ มีความเชื่อว่าบริษัทฯ ไม่มีภาระที่จะต้องชำระค่าเชื่อมโยงโครงข่ายในอัตราค่าเชื่อมโยงโครงข่าย (Access Charge) ตามข้อตกลงเดิมที่ทีโอทีเรียกร้องทั้งสองฉบับ เนื่องจากเชื่อว่าการคิดอัตราค่าเชื่อมโยงโครงข่ายโทรคมนาคมตามข้อตกลงเดิมดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายในปัจจุบัน (ประกาศของกสทช.) แต่ต้องคิดต่อกันบนอัตราค่าเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม (Interconnection Charge) ขณะนี้บริษัทฯ อยู่ระหว่างการพิจารณาการคิดคำนวณค่าตอบแทนการใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายกับทีโอทีซึ่งยังไม่เสร็จสิ้นหรือมีข้อสรุปที่ชัดเจน และคดีฟ้องร้องที่เกี่ยวข้องบางประการยังอยู่ภายใต้

กระบวนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งผลสรุปขึ้นอยู่กับผลการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กระบวนการเจรจา และกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

ข. ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 38 บริษัทฯ มีข้อพิพาทเกี่ยวกับการชำระผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติม (ภาษีสรรพสามิต) ตามสัญญาสัมปทานและข้อพิพาทเกี่ยวกับการคิดผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติมจากรายได้ค่าเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมที่บริษัทฯ ได้รับจากผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมบางรายที่เข้ามาใช้โครงข่ายโทรคมนาคมของบริษัทฯ หลังประกาศ กทช. ว่าด้วยการเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมมีผลใช้บังคับ กับ กสท และคดีฟ้องร้องอื่นๆ ขณะนี้ข้อพิพาทและคดีต่างๆดังกล่าวอยู่ภายใต้กระบวนการทางอนุญาโตตุลาการและศาล ซึ่งผลของข้อพิพาทและคดีต่างๆดังกล่าวยังไม่สามารถระบุได้และขึ้นอยู่กับกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

2. ความเสี่ยงจากข้อกำหนดและการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโทรคมนาคมที่สำคัญ

ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 39 บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีความเสี่ยงจากข้อกำหนดและการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโทรคมนาคมที่สำคัญบางประการ รวมถึงการดำเนินการภายใต้ใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ที่มีต้นทุนการได้มาที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการประกอบกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่มีความสำคัญอย่างมากต่อกลุ่มบริษัทในการดำเนินธุรกิจในการกิจการโทรคมนาคมในปัจจุบัน

3. คดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่อยู่ภายใต้สัญญาฉบับข้อพิพาท

ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 37 กสท บริษัทฯ และบริษัท ดีแทค ไตรเน็ต จำกัด (“ดีแทค ไตรเน็ต”) ซึ่งเป็นบริษัทย่อย ได้เข้าลงนามในสัญญาฉบับข้อพิพาทโดยมีผลเป็นการยุติข้อพิพาทที่มีอยู่ระหว่างบริษัทฯ และ กสท เป็นส่วนใหญ่ซึ่งรวมถึงข้อพิพาทที่เป็นคดีความแล้ว และข้อพิพาทหรือข้อเรียกร้องที่ กสท อาจเรียกร้องต่อบริษัทฯ ในอนาคตภายใต้สัญญาสัมปทาน แต่ไม่รวมถึงข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการชำระผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติม (ภาษีสรรพสามิต) ตามสัญญาสัมปทานและข้อพิพาทเกี่ยวกับการคิดผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มเติมจากรายได้ค่าเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมที่บริษัทฯ ได้รับจากผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมบางรายที่เข้ามาใช้โครงข่ายโทรคมนาคมของบริษัทฯ หลังประกาศ กทช. ว่าด้วยการเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมมีผลใช้บังคับ สัญญาฉบับข้อพิพาทนี้มีผลผูกพันต่อคู่สัญญาตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้และจะมีผลเป็นการระงับข้อพิพาทต่อไปอีกต่อเมื่อบริษัทฯ ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ แล้ว ทั้งนี้เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2562 ที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปี 2562 ได้มีมติอนุมัติให้บริษัทฯ ระงับข้อพิพาทตามสัญญาฉบับข้อพิพาทดังกล่าวกับ กสท และดำเนินการตามสัญญาฉบับข้อพิพาทฯ โดยศาลปกครองและคณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำสั่งให้จำหน่ายข้อพิพาทและคดีฟ้องร้องดังกล่าวตามที่บริษัทฯ ดีแทค ไตรเน็ต และ กสท ร้องขอ

4. การนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับใหม่มาถือปฏิบัติก่อนวันที่มีผลบังคับใช้

ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 4 ในระหว่างปีปัจจุบัน บริษัทฯ และบริษัทย่อยได้นำมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่อง สัญญาเช่า มาถือปฏิบัติก่อนวันที่มีผลบังคับใช้

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบคือเรื่องต่างๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของข้าพเจ้าในการตรวจสอบงบการเงินสำหรับงวดปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้นำเรื่องเหล่านี้มาพิจารณาในบริบทของการตรวจสอบงบการเงินโดยรวมและในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า ทั้งนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้แสดงความเห็นแยกต่างหากสำหรับเรื่องเหล่านี้

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบที่ได้กล่าวไว้ในวรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงินในรายงานของข้าพเจ้า ซึ่งได้รวมความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ด้วย การปฏิบัติงานของข้าพเจ้าได้รวมวิธีการตรวจสอบที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองต่อการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในงบการเงิน ผลของวิธีการตรวจสอบของข้าพเจ้า ซึ่งได้รวมวิธีการตรวจสอบสำหรับเรื่องเหล่านี้ด้วย ได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้าต่อการเงินโดยรวม

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ พร้อมวิธีการตรวจสอบสำหรับแต่ละเรื่องมีดังต่อไปนี้

หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญ

ตามที่กล่าวในวรรคข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น เกี่ยวกับคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญและตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 36 และข้อ 38 บริษัทฯ มีคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญดังกล่าว

ขณะนี้ข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามกฎหมาย และคดีฟ้องร้องอยู่ภายใต้กระบวนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งผลของข้อพิพาททางการค้าและคดีฟ้องร้องดังกล่าวยังไม่สามารถระบุได้และขึ้นอยู่กับผลการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในอนาคต ซึ่งรวมถึงความไม่แน่นอนเกี่ยวกับระยะเวลา และจำนวนเงินอันอาจเกิดจากผลของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้า ฝ่ายบริหารจึงจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจอย่างมากในการพิจารณาซึ่งรวมถึงการพิจารณาข้อกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าเพื่อใช้ในการประมาณการหนี้สินจากความเสียหายเนื่องจากความไม่แน่นอนและความซับซ้อนของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าดังกล่าว จึงได้กำหนดเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ข้าพเจ้าได้สอบถามฝ่ายบริหารเกี่ยวกับกระบวนการรวบรวม ติดตาม และประเมินผลข้อพิพาทและคดีฟ้องร้องต่างๆที่สำคัญของบริษัทฯ และประเมินการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในการประเมินผลของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าดังกล่าวโดยทำการตรวจสอบซึ่งรวมถึงวิธีการต่อไปนี้

- ก) สอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากฝ่ายบริหารของบริษัทฯ เกี่ยวกับคดีความและข้อพิพาทที่สำคัญดังกล่าว
- ข) สอบทานหนังสือยืนยันคดีความและข้อพิพาทที่สำคัญจากทนายความภายนอกบริษัทฯ และประเมินผลของหนังสือยืนยันดังกล่าว สอบถามรายละเอียดความคืบหน้าของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญจากฝ่ายกฎหมายและฝ่ายบริหารของบริษัทฯ ตลอดจนวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการประเมินและพิจารณาประมาณการหนี้สินจากคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้า รวมถึงสอบทานรายงานความเห็นของที่ปรึกษากฎหมายภายนอกของบริษัทฯ ซึ่งใช้ประกอบการพิจารณาของฝ่ายบริหาร
- ค) ประเมินการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีฟ้องร้องและข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวม

การประเมินการด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์รวมถึงสินทรัพย์สิทธิการใช้ - ต้นทุนการได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และสินทรัพย์สิทธิการใช้อื่นที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อการให้บริการโทรคมนาคมเคลื่อนที่ตามที่กล่าวไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 14 การประเมินการด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์รวมถึงสินทรัพย์สิทธิการใช้ - ต้นทุนการได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และสินทรัพย์สิทธิการใช้อื่นที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อการให้บริการโทรคมนาคมเคลื่อนที่ของบริษัทฯและบริษัทย่อยจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจที่สำคัญของฝ่ายบริหารของบริษัทฯและบริษัทย่อยที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ผลการดำเนินงานในอนาคต การประเมินแผนงานในอนาคตในการจัดการและการใช้งานสินทรัพย์ดังกล่าว การดูแลรักษาและการลงทุนใน

อนาคต และ การกำหนดอัตราคิดลดและสมมติฐานที่สำคัญ ดังนั้นจึงมีความไม่แน่นอนของประมาณการ กระแสเงินสดในอนาคตซึ่งใช้ในการประเมินการด้อยค่าของสินทรัพย์ดังกล่าว

ข้าพเจ้าได้ประเมินการพิจารณาการด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์รวมถึงสินทรัพย์สิทธิการใช้ - ต้นทุน การได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และสินทรัพย์สิทธิการใช้อื่นที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อการ ให้บริการโทรคมนาคมเคลื่อนที่ของฝ่ายบริหาร โดยประเมินการกำหนดหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดและ แบบจำลองทางการเงินที่ฝ่ายบริหารของบริษัทและบริษัทย่อยเลือกใช้โดยการทำความเข้าใจกระบวนการ พิจารณาของฝ่ายบริหารว่าสอดคล้องตามลักษณะการให้ประโยชน์และคาดการณ์การให้ประโยชน์ในอนาคตของ สินทรัพย์หรือไม่ ตลอดจนการทำความเข้าใจและประเมินในเรื่องดังต่อไปนี้

- ก) สมมติฐานที่ใช้ในการจัดทำแผนและคาดการณ์กระแสเงินสดในอนาคตของบริษัทและบริษัทย่อย โดย การทำความเข้าใจกระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตดังกล่าว เปรียบเทียบ สมมติฐานดังกล่าวกับแหล่งข้อมูลภายนอกที่มีและข้อมูลภายในที่บริษัทและบริษัทย่อยมี สอบทานประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตดังกล่าวกับข้อมูลการประมาณการที่ได้รับการอนุมัติจาก ฝ่ายบริหารและแผนงานธุรกิจของบริษัทและบริษัทย่อย และพิจารณาความแม่นยำของประมาณการกระแส เงินสดในอดีตกับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง
- ข) อัตราคิดลด โดยเปรียบเทียบต้นทุนถั่วเฉลี่ยของเงินทุนของบริษัทและบริษัทย่อย และเปรียบเทียบกับต้นทุน ถั่วเฉลี่ยของเงินทุนของบริษัทอื่นในอุตสาหกรรม
- ค) สมมติฐานและวิธีการที่ฝ่ายบริหารของบริษัทและบริษัทย่อยใช้ในการคำนวณหามูลค่าที่คาดว่าจะได้ รับคืนของสินทรัพย์

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าได้ประเมินการเปิดเผยข้อมูลของผู้บริหารของบริษัทและบริษัทย่อยเกี่ยวกับการประเมิน การด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์รวมถึงสินทรัพย์สิทธิการใช้ - ต้นทุนการได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ และสินทรัพย์สิทธิการใช้อื่นที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อการให้บริการโทรคมนาคมเคลื่อนที่

การรับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

ตามที่กล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินรวมข้อ 5.1 นโยบายการบัญชีของการรับรู้รายได้ บริษัทและ บริษัทย่อยมีโครงสร้างการกำหนดราคาและเงื่อนไขการเรียกเก็บค่าบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้บริการ และมีจำนวนรายการการให้บริการที่มีนัยสำคัญ สถานการณ์การแข่งขัน ในอุตสาหกรรมโทรคมนาคมเคลื่อนที่ที่มากขึ้น ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงพิจารณาเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในเรื่อง มูลค่าและเวลาในการรับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

ข้าพเจ้าได้ทำการตรวจสอบซึ่งรวมถึงการประเมินนโยบายการบัญชีของบริษัทและบริษัทย่อยที่เกี่ยวข้องกับการ รับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ การประเมินความมีประสิทธิภาพของการควบคุมทั่วไปของระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมและการประเมินความมีประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในของบริษัทและ บริษัทย่อยที่เกี่ยวข้องกับวงจรรายได้ค่าบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่และเวลาที่เหมาะสมของการบันทึกรายได้ ค่าบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ สุ่มตรวจสอบเอกสารประกอบรายการรายได้ที่เกิดขึ้นในระหว่างปีและช่วงใกล้เคียงปี วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลบัญชีรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบแยกย่อย และตรวจสอบรายการ บันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับบัญชีรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่บันทึกผ่านใบสำคัญทั่วไป

13.1.3 ตารางสรุปงบการเงินรวม

งบแสดงฐานะการเงิน

	2560		2561		2562	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
สินทรัพย์						
สินทรัพย์หมุนเวียน						
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	26,047.62	22.7	14,090.27	9.3	8,528.38	5.1
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น	8,589.79	7.5	7,831.40	5.2	9,791.13	5.9
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่า - ส่วนที่ถึงกำหนดชำระในปี	-	-	-	-	382.10	0.2
สินค้าคงเหลือ	1,953.53	1.7	2,128.41	1.4	1,087.83	0.7
ต้นทุนของรายได้รับล่วงหน้าค่าบริการโทรศัพท์มือถือ	83.31	0.1	-	-	-	-
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	2,540.74	2.2	4,466.98	3.0	2,806.99	1.7
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	39,214.99	34.2	28,517.05	18.9	22,596.44	13.5
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน						
เงินฝากธนาคารที่มีภาระค้ำประกัน	0.14	0.0	0.14	0.0	0.14	0.0
เงินลงทุนในบริษัทร่วม	276.13	0.2	263.98	0.2	250.15	0.1
เงินลงทุนทั่วไป	26.96	0.0	30.76	0.0	43.22	0.0
ลูกหนี้กิจการที่เกี่ยวข้องกัน	0.20	0.0	0.20	0.0	0	-
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	45,569.51	39.8	53,853.93	35.7	53,894.38	32.2
สิทธิการใช้อุปกรณ์รูดบัตรเครดิต	12,235.26	10.7	-	-	0	-
ต้นทุนการได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่	8,921.04	7.8	54,219.22	35.9	0.00	-
เครื่องมือและอุปกรณ์สัมปทานระหว่างติดตั้ง	251.73	0.2	-	-	0	-
เงินมัดจำและเงินจ่ายล่วงหน้าเพื่อการจัดซื้อและติดตั้งอุปกรณ์ดำเนินงาน	383.43	0.3	498.63	0.3	244.62	0.1
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้าและค่าใช้จ่ายรูดบัตรเครดิตระยะยาว	-	-	2,883.93	1.9	123.60	0.1
สินทรัพย์สิทธิการใช้ - ต้นทุนการได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่	-	-	-	-	50,234.96	30.0
สินทรัพย์สิทธิการใช้	-	-	-	-	23,663.54	14.1
สินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่น	1,182.91	1.0	1,289.96	0.9	1,664.47	1.0
สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี	3,543.30	3.1	6,600.31	4.4	5,596.33	3.3
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่า - สุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระในปี	-	-	-	-	6,102.08	3.6
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	2,895.01	2.5	2,799.56	1.9	2,924.88	1.7
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	75,285.60	65.8	122,440.61	81.1	144,742.38	86.5
สินทรัพย์รวม	114,500.59	100	150,957.66	100	167,338.82	100.0

**มีการจัดประเภทรายการใหม่ของปี 2561

	2560		2561		2562	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
หนี้สิน						
หนี้สินหมุนเวียน						
เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น	29,985.00	26.2	39,899.48	26.4	26,690.32	15.9
เงินกู้ยืมระยะสั้นจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน	15.00	0.0	-	-	-	-
ส่วนของเงินกู้ยืมระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	-	7,875.00	-	12,000.00	7.2
ส่วนของหุ้นกู้ที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	2,000.00	1.7	1,500.00	1.0	4,000.00	2.4
รายได้รับล่วงหน้าค่าบริการโทรศัพท์	2,909.08	2.5	2,322.69	1.5	1,856.23	1.1
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	753.77	0.7	559.24	0.4	0.07	0.0
ต้นทุนการได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ฯ ค้างจ่าย – ส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	-	-	-	10,526.95	6.3
หนี้สินตามสัญญาเช่า - ส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	-	-	-	4,453.56	2.7
สำรองค่าใช้จ่ายในการรื้อถอน	98.44	0.0	57.15	-	61.97	0.0
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	775.42	0.7	993.99	0.7	591.74	0.4
รวมหนี้สินหมุนเวียน	36,536.70	31.9	53,207.55	35.2	60,180.84	36.0
หนี้สินไม่หมุนเวียน						
เงินกู้ยืมระยะยาว - สุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	17,500.00	15.3	9,625.00	6.4	4,000.00	2.4
หุ้นกู้ - สุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	29,500.00	25.8	28,000.00	18.5	29,000.00	17.3
สำรองผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	698.59	0.6	734.61	0.5	711.24	0.4
ต้นทุนการได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ฯ ค้างจ่าย	-	-	36,103.52	23.9	25,487.91	15.2
ต้นทุนการได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ฯ ค้างจ่าย - รอคัดจ่าย	-	-	-	-	1,198.70	0.7
หนี้สินตามสัญญาเช่า - สุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	-	-	-	20,103.33	12.0
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น (รวมสำรองค่าใช้จ่ายในการรื้อถอน)	1,030.37	0.9	1,357.31	0.9	1,690.39	1.0
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	48,728.97	42.6	75,820.43	50.2	82,191.57	49.1
รวมหนี้สิน	85,265.67	74.5	129,027.98	85.5	142,372.40	85.1
ส่วนของผู้ถือหุ้น						
ทุนออกจำหน่ายและชำระเต็มมูลค่าแล้ว	4,735.62	4.1	4,735.62	3.1	4,735.62	2.8
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ	6,927.79	6.1	6,927.79	4.6	6,541.66	3.9
กำไรสะสม						
จัดสรรแล้ว – สำรองตามกฎหมาย	56.55	0.0	465.93	0.3	453.65	0.3
ยังไม่ได้จัดสรร (ขาดทุนสะสม)	(1,782.93)	(1.6)	(9,497.55)	-6.3	-6,061.78	(3.6)
องค์ประกอบอื่นของส่วนของผู้ถือหุ้น	19,297.27	16.9	19,297.27	12.8	19,297.27	11.5
ส่วนของผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมของบริษัทย่อย	0.62	0.0	0.62	0.0	0	-
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	29,234.92	25.5	21,929.68	14.5	24,966.41	14.9
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	114,500.59	100	150,957.65	100	167,338.82	100

**มีการจัดประเภทรายการใหม่ของปี 2561

งบกำไรขาดทุน

	2560		2561		2562	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
รายได้จากการขายและการให้บริการ						
รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์	68,082.68	87.0	65,324.58	86.8	63,332.73	78.0
รายได้จากการขายเครื่องโทรศัพท์และชุดเลขหมาย	9,373.81	12.0	7,769.10	10.3	8,628.58	10.6
รายได้จากการดำเนินงานอื่น	818.32	1.0	2,195.99	2.9	9,205.83	11.3
รวมรายได้จากการขายและการให้บริการ	78,274.80	100	75,289.67	100	81,167.14	100.0
ต้นทุนขายและการให้บริการ						
ต้นทุนการให้บริการโทรศัพท์	(47,295.58)	(60.4)	(47,454.84)	-63.0	-45,564.99	-56.1
ต้นทุนขายเครื่องโทรศัพท์และชุดเลขหมาย	(12,233.26)	(15.6)	(9,824.78)	-13.0	-10,548.82	-13.0
รวมต้นทุนขายและการให้บริการ	(59,528.84)	(76.1)	(57,279.62)	-76.1	-56,113.82	-69.1
กำไรขั้นต้น	18,745.97	23.9	18,010.05	23.9	25,053.32	30.9
ดอกเบี้ยรับ	217.36	0.3	241.12	0.3	57.84	0.1
กำไร (ขาดทุน) จากอัตราแลกเปลี่ยน	0.05	0.0	6.82	0.0	-15.14	0.0
รายได้อื่น	248.35	0.3	8.47	0.0	3.22	0.0
กำไรก่อนค่าใช้จ่าย	19,211.73	24.5	18,266.46	24.3	25,099.24	30.9
ค่าใช้จ่ายในการขายและการให้บริการ	(4,867.93)	(6.2)	(4,778.37)	-6.3	-4,716.98	-5.8
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	(10,440.57)	(13.3)	(17,930.16)	-23.8	-10,644.57	-13.1
ขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์	(6.23)	0.0	6.23	0.0	-68.84	-0.1
รวมค่าใช้จ่าย	(15,314.73)	(19.6)	(22,702.30)	-30.2	15,430.39	-19.0
กำไรก่อนส่วนแบ่งกำไรจากเงินลงทุนในบริษัทร่วม						
ค่าใช้จ่ายทางการเงินและค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	3,897.00	5.0	(4,435.84)	-5.9	9,668.85	11.9
ส่วนแบ่งกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนในบริษัทร่วม	(6.70)	0.0	(12.15)	0.0	-8.83	0.0
กำไรก่อนค่าใช้จ่ายทางการเงินและค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	3,890.30	5.0	(4,447.98)	-5.9	9,660.02	11.9
ค่าใช้จ่ายทางการเงิน	(1,557.21)	(2.0)	(1,351.24)	-1.8	-3,269.35	-4.0
กำไรก่อนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	2,333.08	3.0	(5,799.23)	-7.7	6,390.67	7.9
ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	(218.11)	(0.3)	1,430.54	1.9	-968.87	-1.2
กำไรสำหรับปี	2,114.98	2.7	(4,368.69)	-5.8	5,421.80	6.7
การแบ่งปันกำไรขาดทุน						
ส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นบริษัท	2,114.97	2.7	(4,368.69)	-5.8	5,421.89	6.7
ส่วนที่เป็นของผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมของบริษัทย่อย	0.00	0.0	0.00	0.0	-0.09	-
กำไรต่อหุ้นขั้นพื้นฐาน (บาท)						
กำไร (ขาดทุน) สุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นบริษัท	0.89		(1.85)		2.29	

งบกระแสเงินสด

	2560 (ล้านบาท)	2561 (ล้านบาท)	2562 (ล้านบาท)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน			
กำไรก่อนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	2,333.08	(5,799.23)	6,390.67
รายการปรับกระทบยอดกำไรก่อนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้เป็นเงินสดรับ (จ่าย) จากกิจกรรมดำเนินงาน:			
ขาดทุน (กำไร) จากอัตราแลกเปลี่ยนที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง*	27.86	(40.30)	52.99
ส่วนแบ่งขาดทุน (กำไร) จากเงินลงทุนในบริษัทร่วม	6.70	12.15	8.83
เงินปันผลรับจากเงินลงทุนทั่วไป	(0.38)	(0.38)	(0.38)
ค่าเผื่อผลขาดทุนจากสินค้าล้าสมัย (โอนกลับ)	223.71	(276.79)	12.35
ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น (โอนกลับ)	682.65	(42.89)	(233.85)
ค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์/เงินลงทุนในบริษัทย่อย	-	-	68.84
ค่าเผื่อการด้อยค่าของเงินลงทุนอื่น (โอนกลับ)	(29.57)	0.25	0.25
ค่าเผื่อการด้อยค่าของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานสนับสนุนการให้บริการ วิทยุคมนาคมระบบเซลลูลาร์ (โอนกลับ)	(11.46)	-	-
ค่าเผื่อการด้อยค่าของที่ดิน	6.23	(6.23)	-
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	26,547.34	25,104.57	20,013.15
ตัดจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร	164.71	52.78	43.03
ผลกระทบจากการปรับปรุงสินทรัพย์สิทธิการใช้	-	-	56.32
ตัดจำหน่ายเครื่องมือและอุปกรณ์สัมปทานระหว่างติดตั้ง	34.37	-	-
ตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่น	3.44	-	-
ขาดทุน (กำไร) จากการจำหน่ายอุปกรณ์	(2.39)	0.25	39.11
ขาดทุนจากการจำหน่ายเครื่องมือและอุปกรณ์สัมปทานระหว่างติดตั้ง	59.77	-	-
กำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่น	(18.44)	-	-
สำรวจผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	237.29	60.32	68.08
ค่าใช้จ่ายตามสัญญาประกันข้อพิพาท	-	7,850.85	-
รายได้จากการปลดเปลื้องภาระหนี้สินของบริษัทย่อย	(150.00)	-	-
ค่าตัดจำหน่ายต้นทุนในการได้มาซึ่งสัญญา	-	-	215.11
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	1,508.13	1,293.07	3,236.61
กำไรจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	31,623.05	28,208.44	29,971.13
สินทรัพย์ดำเนินงานลดลง (เพิ่มขึ้น)			
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น	(342.36)	382.95	(1,610.84)
สินค้าคงเหลือ	(113.96)	101.92	1,028.22
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(52.68)	(1,842.93)	207.75
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้าและค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชีระยะยาว	-	(2,883.93)	429.90
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	(154.66)	(355.31)	(262.40)
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง)			
เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น	(239.89)	(2,044.37)	(8,182.76)
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	(976.65)	(409.12)	(785.40)
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	563.48	(73.62)	(41.07)
เงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	30,306.34	21,084.03	20,754.53
จ่ายดอกเบี้ย	(1,586.66)	(1,313.11)	(2,275.57)
จ่ายภาษีเงินได้	(2,566.19)	(2,690.42)	(1,931.89)

	2560 (ล้านบาท)	2561 (ล้านบาท)	2562 (ล้านบาท)
รับคืนภาษีเงินได้	1,176.19	1,175.15	1,050.32
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน	27,329.68	18,255.66	17,597.38
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน			
เงินลงทุนระยะยาวอื่นลดลง (เพิ่มขึ้น)	18.95	(4.72)	(12.72)
เงินสดรับจากการขายเงินลงทุนอื่น	0.75	0.67	-
เงินปันผลรับจากบริษัทร่วม	5.00	-	5.00
เงินปันผลรับจากเงินลงทุนทั่วไป	0.38	0.38	0.38
การคืนทุนให้กับผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมเนื่องจากการชำระบัญชีของบริษัทย่อย	-	-	(0.53)
เงินสดจ่ายซื้ออาคารและอุปกรณ์	(16,996.69)	(13,422.87)	(17,053.12)
เงินสดรับจากการขายอาคารและอุปกรณ์	36.83	23.33	22.67
เครื่องมือและอุปกรณ์ระหว่างติดตั้งลดลง (เพิ่มขึ้น)	330.34	251.73	-
เงินสดรับจากการขายเครื่องมือและอุปกรณ์สัมปทานระหว่างติดตั้ง	2.06	-	-
เงินสดจ่ายซื้อสิทธิการใช้อุปกรณ์รอตต์บัตชี	(2,338.77)	(887.58)	-
เงินมัดจำและเงินจ่ายล่วงหน้าเพื่อการจัดซื้อและติดตั้งอุปกรณ์สัมปทานลดลง (เพิ่มขึ้น)	(14.64)	(115.19)	254.01
เงินสดจ่ายค่าใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ฯ	-	(10,276.50)	-
สินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่นเพิ่มขึ้น	(641.58)	(807.51)	(991.32)
เงินสดจ่ายเพื่อการได้มาซึ่งสิทธิการใช้ทรัพย์สิน	-	-	(18.63)
เงินสดรับจากการขายสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	21.99	-	-
เงินสดสุทธิจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมลงทุน	(19,575.38)	(25,238.27)	(17,794.26)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน			
เงินสดรับจากเงินกู้ยืมระยะสั้นกิจการที่เกี่ยวข้องกัน	-	-	-
เงินสดรับจากเงินกู้ยืมระยะสั้น	-	-	-
ชำระคืนเงินกู้ยืมระยะสั้น	-	(15.00)	-
เงินสดรับจากเงินกู้ยืมระยะยาว	-	-	38,000.00
ชำระคืนเงินกู้ยืมระยะยาว	(11,500.00)	-	(39,500.00)
ออกหุ้นกู้	11,500.00	-	5,000.00
ชำระหุ้นกู้	-	(2,000.00)	(1,500.00)
เงินสดจ่ายชำระคืนหนี้สินตามสัญญาเช่า	-	-	(4,381.57)
จ่ายเงินปันผล	(0.12)	(2,959.75)	(2,983.43)
เงินสดสุทธิจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมจัดหาเงิน	(0.12)	(4,974.75)	(5,365.00)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง) สุทธิ	7,754.18	(11,957.36)	(5,561.88)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดต้นปี	18,293.45	26,047.62	14,090.27
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดสิ้นปี	26,047.62	14,090.27	8,528.38

สรุปอัตราส่วนทางการเงินรวม

	2560	2561	2562
อัตราส่วนสภาพคล่อง			
อัตราส่วนสภาพคล่อง (เท่า)	1.07	0.54	0.38
อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว (เท่า)	0.95	0.41	0.30
อัตราส่วนสภาพคล่องกระแสเงินสด (เท่า)	0.73	0.41	0.31
อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า (เท่า)	8.91	9.13	9.21
ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (วัน)	40.4	39.4	39.1
อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (เท่า)	6.09	4.81	6.56
ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (วัน)	59.1	74.8	54.9
อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้ (เท่า)	1.90	1.64	1.69
ระยะเวลารับหนี้ (วัน)	190	220	214
Cash Cycle (วัน)	-90.4	-105.4	-119.6
อัตราส่วนแสดงความสามารถในการหาทำไร			
อัตราส่วนกำไรขั้นต้น (%)	23.9%	23.9%	30.9%
อัตราส่วนกำไรสุทธิ (%)	2.7%	-5.8%	6.7%
อัตราส่วนผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (%)	7.5%	-17.1%	23.1%
อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน			
อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (%)	1.8%	-3.3%	3.4%
อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร (%)	3.4%	-7.8%	8.3%
อัตราส่วนหมุนของสินทรัพย์ (เท่า)	68.1%	56.7%	51.0%
อัตราส่วนวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน			
อัตราส่วนหนี้สินสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (เท่า)	0.79	1.50	1.62
อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (เท่า)	2.8	-3.3	3.0
อัตราส่วนความสามารถชำระภาระผูกพัน (เท่า)	0.93	0.66	0.30
อัตราส่วนการจ่ายเงินปันผล (%)	48%	161%	75%
มูลค่าที่ตราไว้ (บาทต่อหุ้น)	2.00	2.00	2.00
มูลค่าตามบัญชี (บาทต่อหุ้น)	12.35	9.26	10.54
กำไรต่อหุ้น (บาท)	0.89	-1.85	2.29

คำนิยามของอัตราส่วนทางการเงิน

อัตราส่วนสภาพคล่อง

อัตราส่วนสภาพคล่อง = สินทรัพย์หมุนเวียน / หนี้สินหมุนเวียน

อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว = (เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด + เงินลงทุนระยะสั้น + ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น) / หนี้สินหมุนเวียน

อัตราส่วนสภาพคล่องกระแสเงินสด = เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน / ค่าเฉลี่ยของหนี้สินหมุนเวียนต้นงวดและปลายงวด

อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า = รายได้รวมจากการขายและการให้บริการ / ค่าเฉลี่ยของลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่นต้นงวดและปลายงวด

ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย = 360 / อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า

อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ = ต้นทุนขายเครื่องโทรศัพท์และชุดเลขหมาย / ค่าเฉลี่ยของสินค้าคงเหลือต้นงวดและปลายงวด

ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย = 360 / อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ

อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้ = ต้นทุนรวมการขายและการให้บริการ / ค่าเฉลี่ยของเจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่นต้นงวดและปลายงวด

ระยะเวลาชำระหนี้ = $360 / \text{อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้}$

Cash Cycle = ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย + ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย - ระยะเวลาชำระหนี้

อัตราส่วนแสดงความสามารถในการหากำไร

อัตราส่วนกำไรขั้นต้น = $\text{กำไรขั้นต้น} / \text{รายได้รวมจากการให้บริการและการขาย}$

อัตราส่วนกำไรสุทธิ = $\text{กำไรส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น} / \text{รายได้รวมจากการให้บริการและการขาย}$

อัตราส่วนผลตอบแทนผู้ถือหุ้น = $\text{กำไรส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น} / \text{ค่าเฉลี่ยส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทต้นงวดและปลายงวด}$

อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ = $\text{กำไรส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น} / \text{ค่าเฉลี่ยสินทรัพย์รวมต้นงวดและปลายงวด}$

อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร = $\text{กำไรส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น} / \text{ค่าเฉลี่ยสินทรัพย์ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ และสิทธิการใช้อุปกรณ์หรือตัดบัญชีต้นงวดและปลายงวด}$

อัตราส่วนหมุนของสินทรัพย์ = $\text{รายได้รวมจากการขายและการให้บริการ} / \text{ค่าเฉลี่ยสินทรัพย์รวมต้นงวดและปลายงวด}$

อัตราส่วนวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน

อัตราส่วนหนี้สินสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น = $(\text{หนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ยหักด้วยเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด}) / \text{ส่วนของผู้ถือหุ้นรวม}$

อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย = $\text{กำไรก่อนค่าใช้จ่ายทางการเงินและค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้} / \text{ดอกเบี้ยจ่าย}$

อัตราส่วนความสามารถชำระภาระผูกพัน = $\text{เงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน} / (\text{ชำระหนี้สิน} + \text{จ่ายดอกเบี้ย} + \text{เงินสดสุทธิใช้ในกิจกรรมลงทุน} + \text{จ่ายเงินปันผล})$

อัตราส่วนการจ่ายเงินปันผล = $\text{เงินปันผล} / \text{กำไรส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น}$

มูลค่าตามบัญชี = $\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัท} / \text{จำนวนหุ้นที่ชำระแล้ว}$

14 การวิเคราะห์และคำอธิบายของฝ่ายจัดการ

(ตัวเลขและการวิเคราะห์ทางการเงินสำหรับปี 2561 และปี 2562 อยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานบัญชีเดิม (IAS 17 & 18) เว้นแต่จะแจ้งเป็นอย่างอื่น)

14.1 สรุปสาระสำคัญปี 2562

ในปี 2562 ดีแทคให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและพัฒนาเครือข่าย ตลอดจนประสิทธิภาพการใช้งานของลูกค้า โดยมีการขยายและปรับปรุงประสิทธิภาพเครือข่าย 2300 MHz เพื่อให้ลูกค้ามีประสบการณ์การใช้งานที่ดีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ดัชนีชี้วัดความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อเครือข่ายและปริมาณการร้องเรียนของลูกค้าเกี่ยวกับเครือข่ายมีการปรับตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างมากในปีนี้

ณ สิ้นปี 2562 ดีแทคมีสถานีฐานบนเครือข่าย 4G-2300 MHz ที่ได้รับการติดตั้งแล้วจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 17,400 สถานีฐาน โดยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนประมาณ 4,700 สถานีฐานในระหว่างปีนี้

ในปี 2562 ดีแทคได้เข้าร่วมการจัดสรรคลื่นความถี่ย่าน 700 MHz และได้รับจัดสรรคลื่นความถี่ย่าน 700 MHz จำนวน 2x10 MHz ซึ่งสามารถใช้งานได้นาน 15 ปี โดยคาดว่าใบอนุญาตดังกล่าวจะมีผลในไตรมาส 4/63 ทั้งนี้ การได้รับจัดสรรคลื่นความถี่ย่าน 700 MHz ยังส่งผลให้ดีแทคได้รับสิทธิในการยืมระยะเวลาการชำระหนี้สำหรับคลื่นความถี่ย่าน 900 MHz ซึ่งดีแทคได้มีการบันทึกผลกระทบจากการยืมระยะเวลาการชำระหนี้สำหรับคลื่นความถี่ย่าน 900 MHz ดังกล่าวไว้แล้วในปี 2562

การปรับเปลี่ยนอุปกรณ์คลื่นความถี่ย่าน 850 MHz ไปเป็นอุปกรณ์คลื่นความถี่ย่าน 900 MHz คาดว่าจะได้ข้อสรุปในปี 2563 นี้ เนื่องจากมีการคาดการณ์ความล่าช้าที่เกิดขึ้นจากการติดตั้งอุปกรณ์ของสัญญาณของ กสท. รวมถึงการหาข้อสรุปเกี่ยวกับเงินทุนที่จะใช้ในการติดตั้งอุปกรณ์ของสัญญาณดังกล่าว ทั้งนี้ กระบวนการของทางหน่วยงานกำกับดูแลยังคงดำเนินอยู่ และคาดว่าจะได้ใช้ความชัดเจนภายในไตรมาส 1/63

ตลาดมีการแข่งขันที่สมเหตุสมผลมากขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อน ทั้งในส่วนของระบบเติมเงินและระบบรายเดือน แต่ก็สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องจากความต้องการใช้งานข้อมูล และแนวโน้มของลูกค้าที่จะเปลี่ยนไปใช้บริการระบบรายเดือน ทั้งนี้ ในปีนี้ การแข่งขันในระบบรายเดือนค่อนข้างทรงตัว ในขณะที่ในส่วนของการแข่งขันในระบบเติมเงินนั้น ผู้ให้บริการเครือข่ายทุกรายได้มีการยกเลิกแพ็คเกจระบบเติมเงินที่ให้บริการข้อมูลแบบไม่จำกัดในไตรมาส 2/62 และมีการออกแพ็คเกจระบบเติมเงินที่ให้บริการข้อมูลแบบจำกัดแต่มีโควตาในการใช้บริการข้อมูลจำนวนมาก และยังรวมถึงบริการเสียงแบบไม่จำกัดบนทุกเครือข่ายในไตรมาส 3/62 ทั้งนี้ ในไตรมาส 4/62 มีการแข่งขันที่มากขึ้น โดยผู้ให้บริการเครือข่ายทุกรายได้มีการออกแพ็คเกจระบบเติมเงินที่ให้บริการข้อมูลแบบไม่จำกัดออกมาสู่ตลาดทั่วประเทศอีกครั้ง

ณ สิ้นปี 2562 จำนวนผู้ให้บริการรวมเท่ากับ 20.6 ล้านเลขหมาย โดยมีจำนวนผู้ใช้บริการใหม่สุทธิเพิ่มขึ้นในไตรมาส 4/62 (ทั้งในส่วนของการเติมเงินและระบบรายเดือน) และมีจำนวนผู้ใช้บริการในระบบรายเดือนคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 31 ของจำนวนผู้ใช้บริการรวม

รายได้จากการให้บริการที่ไม่รวมค่าเชื่อมต่อโครงข่ายในไตรมาส 4/62 เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 จากไตรมาสเดียวกันของปีก่อน ทำให้รายได้จากการให้บริการที่ไม่รวมค่าเชื่อมต่อโครงข่ายในปี 2562 ลดลงเพียงร้อยละ 1.6 เมื่อเทียบกับปีก่อน รายได้จากการให้บริการหลัก (รายได้จากการให้บริการเสียงและข้อมูล) ในปี 2562 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 เมื่อเทียบกับปีก่อน รายได้เฉลี่ยต่อเลขหมายเฉลี่ยสองระบบมีการปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อน เป็นผลมาจากการแนะนำลูกค้าให้ใช้บริการด้วยแพ็คเกจที่มีราคาสูงขึ้น (Upsell) และการขายบริการส่วนเพิ่ม (Topping) ทั้งนี้ EBITDA (ก่อนรายการอื่น ๆ) ลดลงร้อยละ 9.3 จากปีก่อน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างต้นทุนภายหลังการสิ้นสุดสัญญาสัมปทานและการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านโครงข่าย ซึ่งเกิดจากการขยายโครงข่าย ตลอดจนต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับ CAT ภายใต้สัญญาเช่าสินทรัพย์สัมปทาน อย่างไรก็ตามได้ถูกชดเชยบางส่วนจากต้นทุน

ค่าธรรมเนียมที่ลดลง ทั้งนี้ EBITDA margin ของปี 2562 เท่ากับร้อยละ 31.3 แต่เมื่อหักรายได้จาก CAT ภายใต้สัญญาเช่าสินทรัพย์สัมปทาน และรายได้ค่าเช่าเครือข่าย 2300 MHz จาก TOT จะเท่ากับร้อยละ 35.6 นอกจากนี้ กำไรสุทธิสำหรับปี 2562 เท่ากับ 5,899 ล้านบาท

ในปี 2562 นี้ ดีแทคได้ชำระค่าตอบแทนเพื่อการรับซื้อพิพาททั้งหมดภายใต้สัญญาฉบับซื้อพิพาทให้แก่ CAT เสร็จสิ้นแล้วหลังจากที่ศาลมีคำสั่งถอนคดี

ดีแทคคาดว่ารายได้จากการให้บริการ (ไม่รวมค่าเชื่อมต่อโครงข่าย) จะเติบโตในอัตราร้อยละที่เป็นเลขหลักเดียวในระดับต่ำ มี EBITDA ที่เติบโตในอัตราร้อยละที่เป็นเลขหลักเดียวในระดับกลาง และมีเงินลงทุนอยู่ที่ประมาณ 13-15 พันล้านบาท ตามลำดับ ในปี 2563

14.2 สรุปผลการดำเนินงาน

ณ สิ้นปี 2562 จำนวนผู้ให้บริการรวมเท่ากับ 20.6 ล้านเลขหมาย ลดลง 560,000 เลขหมายจากสิ้นปีก่อน จากการลดลงของลูกค้าในระบบเติมเงินเนื่องมาจากการสิ้นสุดสัญญาสัมปทานและมาตรการเยียวยา ตลอดจนผลกระทบจากปัจจัยทางด้านฤดูกาลและการย้ายค่ายของลูกค้าเพื่อให้ได้มาซึ่งแพ็คเกจที่ดีขึ้น ซึ่งถูกชดเชยบางส่วนจากการเพิ่มขึ้นของลูกค้าในระบบรายเดือน ฐานลูกค้าระบบเติมเงินเท่ากับ 14.2 ล้านเลขหมาย ลดลงประมาณ 917,000 เลขหมายจากปีก่อน แต่เพิ่มขึ้นประมาณ 181,000 เลขหมายในไตรมาส 4/62 จากไตรมาสก่อน ในขณะที่ฐานลูกค้าระบบรายเดือนเพิ่มขึ้นประมาณ 357,000 เลขหมายเป็น 6.4 ล้านเลขหมาย

รายได้เฉลี่ยต่อเลขหมาย ไม่รวมค่าเชื่อมต่อโครงข่าย ("ARPU") สำหรับปี 2562 เท่ากับ 254 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.0 จากปีก่อน ลูกค้าในระบบรายเดือนคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 31 ของจำนวนลูกค้ารวม ณ สิ้นปี 2562 รายได้เฉลี่ยต่อเลขหมายของลูกค้าระบบรายเดือนในปีนี้อยู่ที่ 549 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 จากปีก่อน ขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อเลขหมายของลูกค้าระบบเติมเงินลดลงร้อยละ 4.1 จากปีก่อน มาอยู่ที่ 137 บาทต่อเดือน

ปริมาณการใช้งานบนเครือข่าย 4G-2300MHz ภายใต้ความร่วมมือกับ TOT ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากจำนวนสถานีฐานที่เพิ่มขึ้นและจำนวนผู้ให้บริการบนเครือข่ายที่ใช้เครือข่ายโทรศัพท์ที่รองรับมากขึ้น จำนวนสถานีฐานบนเครือข่าย 2300 MHz ณ สิ้นปี 2562 ประมาณ 17,400 สถานีฐาน เพิ่มขึ้นประมาณ 4,700 สถานีฐานจากปีก่อน จำนวนผู้ให้บริการบนระบบ 4G อยู่ที่ 11.7 ล้านเลขหมาย คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 57 ของฐานลูกค้ารวม ในขณะที่จำนวนเครือข่ายโทรศัพท์ที่รองรับการใช้งานในระบบ 4G และสัดส่วนสมาร์ตโฟนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 78 และ 85 ของฐานลูกค้ารวม ตามลำดับ

จำนวนผู้ให้บริการรวม (พันเลขหมาย)	ปี 2561	ปี 2562	%YoY
ระบบรายเดือน (ภายใต้สัญญาสัมปทานจาก CAT)	-	-	n/a
ระบบเติมเงิน (ภายใต้สัญญาสัมปทานจาก CAT)	-	-	n/a
ระบบรายเดือน (ภายใต้ใบอนุญาต)	6,071	6,427	5.9%
ระบบเติมเงิน (ภายใต้ใบอนุญาต)	15,131	14,214	-6.1%
รวม	21,202	20,642	-2.6%
จำนวนผู้ให้บริการใหม่สุทธิ (พันเลขหมาย)	ปี 2561	ปี 2562	%YoY
ระบบรายเดือน	434	357	-17.7%
ระบบเติมเงิน	(1,884)	(917)	-51.3%
รวม	(1,450)	(560)	-61.4%

ปริมาณการใช้งาน (นาทิต่อเลขหมายต่อเดือน)	ปี 2561	ปี 2562	%YoY
ระบบรายเดือน	243	223	-8.3%
ระบบเติมเงิน	104	85	-18.4%
เฉลี่ยสองระบบ	140	124	-11.0%
ระบบรายเดือน ไม่รวมนาทีที่เรียกเข้า	172	156	-9.2%
ระบบเติมเงิน ไม่รวมนาทีที่เรียกเข้า	80	62	-21.6%
เฉลี่ยสองระบบ ไม่รวมนาทีที่เรียกเข้า	103	89	-13.6%
รายได้เฉลี่ยต่อเลขหมาย (บาทต่อเดือน)	ปี 2561	ปี 2562	%YoY
ระบบรายเดือน	552	567	2.9%
ระบบเติมเงิน	148	142	-4.3%
เฉลี่ยสองระบบ	251	263	4.8%
ระบบรายเดือน ไม่รวม IC	532	549	3.1%
ระบบเติมเงิน ไม่รวม IC	142	137	-4.1%
เฉลี่ยสองระบบ ไม่รวม IC	242	254	5.0%

14.3 สรุปผลประกอบการด้านการเงิน

14.3.1 รายได้

รายได้รวม ในปี 2562 เท่ากับ 82,146 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.1 จากปีก่อน จากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการดำเนินงานหลัก และค่าเช่าเครือข่าย 2300MHz จาก TOT โดยรายได้จากการให้บริการที่ไม่รวมค่าเชื่อมต่อโครงข่าย ลดลงร้อยละ 1.6 จากปีก่อน มาอยู่ที่ 62,109 ล้านบาท

รายได้จากการให้บริการหลัก (รายได้จากการให้บริการเสียงและข้อมูล) ในปีนี้เท่ากับ 58,853 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 จากปีก่อน จากพัฒนาการของลูกค้าระบบเติมเงินที่ปรับตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้น ตลอดจนการเติบโตอย่างต่อเนื่องของรายได้จากลูกค้าระบบรายเดือน

รายได้จากบริการข้ามแดนอัตโนมัติ ในปีนี้เท่ากับ 831 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 26.3 จากปีก่อน เนื่องจากแนวโน้มและปริมาณการใช้บริการที่ลดลง ตลอดจนการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น

รายได้จากการให้บริการอื่น ในปีนี้เท่ากับ 2,425 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 24.1 จากปีก่อน โดยมีสาเหตุหลักจากแนวโน้มที่ลดลงของรายได้จากการโทรทางไกลระหว่างประเทศ

รายได้จากการจำหน่ายเครื่องโทรศัพท์และชุดเลขหมาย ในปีนี้เท่ากับ 7,798 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 0.4 จากปีก่อน

14.3.2 ต้นทุนการดำเนินงาน

ต้นทุนการดำเนินงานไม่รวมค่าเชื่อมต่อโครงข่าย ในปีนี้ เท่ากับ 44,550 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 1.4 จากปีก่อน มีสาเหตุหลักมาจากการลดลงของต้นทุนค่าธรรมเนียม และค่าตัดจำหน่ายสินทรัพย์ภายใต้สัมปทานที่สิ้นสุดลงแล้ว ซึ่งถูกชดเชยบางส่วนจากค่าตัดจำหน่ายใบอนุญาตใช้คลื่นความถี่ 1800 MHz และ 900 MHz ค่าเช่าสินทรัพย์ภายใต้สัมปทานที่จ่ายให้กับ CAT ภายใต้สัญญาเช่า และต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการโรมมิ่งบนเครือข่าย 2300MHz ของ TOT

ต้นทุนค่าธรรมเนียม ในปีนี้เท่ากับ 2,634 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 57.9 จากปีก่อน ภายหลังจากสัญญาสัมปทานและมาตรการเยียวยาสิ้นสุดลง ส่งผลให้สัดส่วนต้นทุนค่าธรรมเนียมต่อรายได้จากการให้บริการไม่รวมค่าเชื่อมต่อโครงข่ายในปีนี้นั้นลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 4.2

จากร้อยละ 9.9 ในปีก่อน

ค่าใช้จ่ายด้านโครงข่าย ในปีนี้เท่ากับ 12,094 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 42.7 จากปีก่อน เป็นผลมาจากการขยายเครือข่าย และค่าเช่าที่จ่ายให้ CAT สำหรับเช่าสิทธิภายใต้สัญญาสัมปทาน ในปีนี้ ค่าเช่าสุทธิที่จ่ายให้ CAT หลังหักรายได้ที่ได้รับภายใต้สัญญาการเช่า เท่ากับ 2,721 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 209.9 จากปีก่อน

ต้นทุนการให้บริการอื่น ในปีนี้เท่ากับ 15,279 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 144.6 จากปีก่อน จากต้นทุนค่าโรมมิ่งบนเครือข่าย 2300 MHz ของ TOT ทั้งนี้ ต้นทุนสุทธิค่าโรมมิ่งบนเครือข่าย 2300 MHz ของ TOT หลังหักรายได้จากค่าเช่าเครือข่ายที่ได้รับจาก TOT เพิ่มขึ้นประมาณ 1,729 ล้านบาทในปี

ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของต้นทุนการให้บริการ ในปีนี้เท่ากับ 14,544 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 39.9 จากปีก่อน จากการสิ้นสุดของค่าตัดจำหน่ายสินทรัพย์ภายใต้สัมปทานในเดือนกันยายน 2561 ซึ่งถูกชดเชยบางส่วนจากค่าตัดจำหน่ายใบอนุญาตใช้คลื่นความถี่ 1800 MHz และ 900 MHz และการขยายเครือข่าย

14.3.3 ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร

ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ในปีนี้เท่ากับ 15,317 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 จากปีก่อน เป็นผลมาจากค่าใช้จ่ายในการบริหาร และค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารที่เพิ่มสูงขึ้น

ค่าใช้จ่ายในการขายและการตลาด ในปีนี้เท่ากับ 4,690 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 1.9 เนื่องมาจากการควบคุมการใช้จ่ายที่ดี

ค่าใช้จ่ายในการบริหาร ในปีนี้เท่ากับ 8,296 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 จากปีก่อน มีสาเหตุหลักมาจากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการบริหารจัดการเครือข่าย และขาดทุนสุทธิจากการขายสินทรัพย์

ค่าใช้จ่ายการตั้งสำรองหนี้สูญ ในปีนี้เท่ากับ 1,341 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 2.2 จากปีก่อน

ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ในปีนี้เท่ากับ 921 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 จากปีก่อน

14.3.4 EBITDA และกำไรสุทธิ

EBITDA (ก่อนรายการอื่น ๆ) ในปีนี้เท่ากับ 25,741 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 9.3 จากปีก่อน มีสาเหตุหลักมาจากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านโครงข่าย ซึ่งเกิดจากการขยายโครงข่าย ตลอดจนต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับ CAT ภายใต้สัญญาเช่าสิทธิสัมปทาน อย่างไรก็ตามได้ถูกชดเชยบางส่วนจากต้นทุนค่าธรรมเนียมที่ลดลง ส่งผลให้ EBITDA margin (ไม่รวมรายได้จาก CAT ภายใต้สัญญาเช่าสิทธิสัมปทาน และ รายได้ค่าเช่าเครือข่าย 2300 MHz จาก TOT) ในปีนี้เท่ากับร้อยละ 35.6 ลดจากร้อยละ 38.4 ในปีก่อน

กำไรสุทธิ ในปีนี้เท่ากับ 5,899 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 69.4 จากปีก่อน ทั้งนี้ ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการระงับข้อพิพาทกับ CAT ในไตรมาส 4/61

งบกำไรขาดทุน (ล้านบาท) - (Pre-TFRS 15 & 16)	ปี 2561	ปี 2562	%YoY
รายได้จากการให้บริการหลัก (บริการเสียงและข้อมูล)*	58,796	58,853	0.1%
รายได้จากบริการข้ามแดนอัตโนมัติ	1,127	831	-26.3%
รายได้จากการให้บริการอื่น	3,197	2,425	-24.1%
รายได้จากการให้บริการ ไม่รวม IC	63,120	62,109	-1.6%
รายได้จากค่าเชื่อมต่อโครงข่าย (IC)	2,204	2,102	-4.6%
รวมรายได้จากการให้บริการ	65,325	64,211	-1.7%
รายได้จากการจำหน่ายเครื่องโทรศัพท์และชุดเลขหมาย	7,769	7,798	0.4%

งบกำไรขาดทุน (ล้านบาท) - (Pre-TFRS 15 & 16)	ปี 2561	ปี 2562	%YoY
รายได้จากการดำเนินงานอื่น	2,196	10,136	361.6%
รวมรายได้	75,290	82,146	9.1%
ต้นทุนการให้บริการ	(47,455)	(46,745)	-1.5%
ค่าธรรมเนียมและส่วนแบ่งรายได้	(6,262)	(2,634)	-57.9%
ค่าใช้จ่ายด้านโครงข่าย	(8,475)	(12,094)	42.7%
ค่าเชื่อมต่อโครงข่าย (IC)	(2,275)	(2,195)	-3.5%
ค่าใช้จ่ายอื่น	(6,246)	(15,279)	144.6%
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	(24,197)	(14,544)	-39.9%
ต้นทุนจากการจำหน่ายเครื่องโทรศัพท์และชุดเลขหมาย	(9,825)	(10,549)	7.4%
รวมต้นทุน	(57,280)	(57,294)	0.0%
กำไรขั้นต้น	18,010	24,852	38.0%
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	(14,851)	(15,317)	3.1%
การขายและการตลาด	(4,778)	(4,690)	-1.9%
การบริหาร	(7,844)	(8,296)	5.8%
การตั้งสำรองหนี้สูญ	(1,371)	(1,341)	-2.2%
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	(864)	(921)	6.5%
ขาดทุนจากการด้อยค่าของทรัพย์สิน	6	(69)	-100.0%
กำไร (ขาดทุน) จากอัตราแลกเปลี่ยน	7	(15)	-321.9%
ดอกเบี้ยรับ	241	58	-76.0%
รายได้อื่นและส่วนแบ่งกำไรจากเงินลงทุนในบริษัทร่วม	(4)	(6)	52.3%
กำไรก่อนค่าใช้จ่ายทางการเงินและภาษีเงินได้	3,403	9,572	181.3%
ค่าใช้จ่ายทางการเงิน	(1,351)	(2,585)	91.3%
ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	1,431	(1,088)	-176.1%
ส่วนที่เป็นของผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมของบริษัทย่อย	(0)	0	n.m.
กำไร (ขาดทุน) สุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น	3,482	5,899	69.4%

* มีการจัดประเภทรายการใหม่ระหว่างรายได้จากการให้บริการหลัก (บริการเสียงและข้อมูล) และรายได้จากการดำเนินงานอื่น ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อรายได้รวม

EBITDA (ล้านบาท)** - (Pre-TFRS 15 & 16)	ปี 2561	ปี 2562	%YoY
กำไรสำหรับงวด	3,482	5,899	69.4%
ค่าใช้จ่ายทางการเงิน	1,351	2,585	91.3%
ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	(1,431)	1,088	-176.1%
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	25,061	15,465	-38.3%
รายการอื่น	(73)	704	-1066.7%
EBITDA	28,391	25,741	-9.3%
EBITDA margin	37.7%	31.3%	
EBITDA margin (ไม่รวมรายได้จาก CAT และ TOT ในตัวหาร)	38.4%	35.6%	

** EBITDA ในที่นี้เป็น EBITDA ก่อนรายได้และรายจ่ายอื่นบางประการ รายละเอียดเพิ่มเติมสามารถดูได้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

14.3.5 งบดุลและข้อมูลสำคัญทางการเงิน

ณ สิ้นปี 2562 ดีแทคมีสินทรัพย์รวมจำนวน 143,049 ล้านบาท ลดลงจาก 150,958 ล้านบาท ณ สิ้นปี 2561 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเท่ากับ 8,528 ล้านบาท ลดลงจาก 14,090 ล้านบาท ณ สิ้นปี 2561 จากการชำระค่าตอบแทนเพื่อการระงับข้อพิพาทให้แก่ CAT ในขณะที่หนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นจาก 47,000 ล้านบาท ณ สิ้นปี 2561 มาอยู่ที่ระดับ 49,000 ล้านบาท ทั้งนี้อัตราส่วนหนี้สินสุทธิต่อ EBITDA อยู่ที่ระดับ 1.6 เท่า เพิ่มขึ้นจาก 1.2 เท่า ณ สิ้นปี 2561

รายจ่ายเพื่อการลงทุนสำหรับปีนี้เท่ากับ 13,006 ล้านบาท จากการขายเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (คำนวณจาก EBITDA หักด้วยรายจ่ายเพื่อการลงทุน) เท่ากับ 12,735 ล้านบาท

งบแสดงฐานะทางการเงิน (ล้านบาท) (Pre-TFRS 15 & 16)	สิ้นปี 2561	สิ้นปี 2562
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	14,090	8,528
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	14,427	14,619
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	122,441	119,901
รวมสินทรัพย์	150,958	143,049
หนี้สินหมุนเวียน	53,208	55,751
หนี้สินไม่หมุนเวียน	75,820	62,379
รวมหนี้สิน	129,028	118,129
รวมส่วนของผู้อถือหุ้น	21,930	24,919
รวมหนี้สินและส่วนของผู้อถือหุ้น	150,958	143,049

งบกระแสเงินสด (ล้านบาท) (Pre-TFRS 15 & 16)	ปี 2561	ปี 2562
เงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	21,084	16,373
จ่ายดอกเบี้ยและภาษีเงินได้	(2,828)	(3,157)
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน	18,256	13,216
เงินสดสุทธิที่ใช้ในกิจกรรมลงทุน	(25,238)	(17,794)
เงินสดสุทธิรับ/(ชำระคืน) เงินกู้และหุ้นกู้	(2,015)	2,000
จ่ายเงินปันผล	(2,960)	(2,983)
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน	(4,975)	(983)
เงินสดสุทธิเพิ่มขึ้น/(ลดลง)	(11,957)	(5,562)

กำหนดการคืนหนี้ (ล้านบาท) ณ สิ้นปี 2562	เงินกู้	หุ้นกู้
ปี 2563	12,000	4,000
ปี 2564	-	2,500
ปี 2565	1,333	3,000
ปี 2566 เป็นต้นไป	2,667	23,500
รวม	16,000	33,000

อัตราส่วนทางการเงิน - (Pre-TFRS 15 & 16)	ปี 2561	ปี 2562
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (%)**	13.6%	25.2%
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (%)***	2.6%	6.5%
อัตราส่วนหนี้สินสุทธิต่อ EBITDA (เท่า)	1.2 x	1.6 x
อัตราส่วนเงินลงทุนต่อรายได้รวม (%)	25.9%	15.8%

** กำไร (ขาดทุน) สุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น หารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ย

*** กำไร (ขาดทุน) ก่อนค่าใช้จ่ายทางการเงินและภาษีเงินได้ หารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย

14.4 แนวโน้มปี 2563

ในปี 2563 ดีแทคมีความมุ่งหวังที่จะสร้างการเติบโตรายปี รวมทั้งการวางรากฐานและการเตรียมความพร้อมสำหรับ 5G โดยดีแทคจะให้ความสำคัญกับการ “ไม่หยุดพัฒนา” ประสบการณ์การใช้งานของลูกค้า การเตรียมความพร้อมสำหรับปี 2564 และปีต่อ ๆ ไป ตลอดจนการมองหาโอกาสในการเติบโตใหม่ ๆ

แนวโน้มสำหรับปี 2563

- รายได้จากการให้บริการไม่รวมค่าเชื่อมต่อโครงข่าย: เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละที่เป็นเลขหลักเดียวในระดับต่ำ
- EBITDA: เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละที่เป็นเลขหลักเดียวในระดับกลาง
- เงินลงทุน: 13,000-15,000 ล้านบาท

บริษัทคงนโยบายการจ่ายเงินปันผลโดยมีนโยบายการจ่ายเงินปันผลไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของกำไรสุทธิของบริษัท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินและแผนการประกอบธุรกิจของบริษัทในอนาคต โดยบริษัทมีเป้าหมายพิจารณาจ่ายเงินปันผลทุกครึ่งปี